

Yayına Geliş Tarihi:25/04/2022
Yayına Kabul Tarihi:29/06/2022
Online Yayın Tarihi:28/07/2022

Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik
Araştırmalar Dergisi
Cilt:6, Sayı:16, Yıl:2022, Sayfa:195-205
ISSN: 2587-2206

CHARLES EDWIN FRIPP'İN SANATINDAN BİR ANGLO-ZULU SAVAŞ SAHNESİ: ISANDLWANA MUHAREBESİ

Burak DİPEVLİLER¹
Ece KARADAĞ²

Özet

Bu çalışma ile İngiliz sanatçı Charles Edwin Fripp'in Isandlwana Muharebesi olarak tanınan tablosu incelenerek eserin sanat tarihi açısından değerlendirmesi yapılmıştır. Bunların yanı sıra sanatçının hayatı, Anglo-Zulu Savaşı'nın tarihçesi ve Zulu halkına dair genel özelliklere değinilerek çalışmaya destek olacak ayrı perspektifler de oluşturulmuştur. Fripp her ne kadar savaşa tamlik etmemiş olsa da bir savaşın getirebileceği yıkım ve kaosu gerçekçi ve tarafsız bir şekilde bizlerin karşısına sunabilmiştir. Herhangi bir milliyetçi duygu ve kurgusal betimin olmadığı tablo bu ilginç özellikleri ile birlikte araştırmanın konusunu oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Charles Edwin Fripp, Isandlwana Muharebesi, İngiliz Sanatı.

AN ANGLO-ZULU WAR SCENE FROM CHARLES EDWIN FRIPP'S ART: THE BATTLE OF ISANDLWANA

Abstract

With this study, the painting of British artist Charles Edwin Fripp, known as the Battle of Isandlwana, was examined and the work was evaluated in terms of art history. In addition to these, different perspectives have been created to support the work by referring to the artist's life, the history of the Anglo-Zulu War, and the general characteristics of the

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Edirne, Türkiye. E-Posta: dipevliler@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3999-0115.

² Lisans Öğrencisi, Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Edirne, Türkiye. E-Posta: ecekaradag13@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-6080-6124.

Atıf/Citation: Dipevliler, B. ve Karadağ, E. (2022). Charles Edwin Fripp'in Sanatından Bir Anglo-Zulu Savaş Sahnesi: Isandlwana Muharebesi. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 6(16), 195-205.

Charles Edwin Fripp'in Sanatından... The Meric Journal Cilt:6 Sayı:16 Yıl:2022
Zulu people. Although Fripp did not witness the war, he was able to present the destruction and chaos that a war can bring realistically and impartially. The painting, which does not have any nationalistic feelings and fictional depictions, has formed the subject of the research with these interesting features.

Keywords: Charles Edwin Fripp, Battle of Isandlwana, British Art.

GİRİŞ

İngiliz kökenli bir savaş illüstratörü ve ressam olan Charles Edwin Fripp, savaşlar içerisinde geçen kariyeri boyunca birbirinden farklı çalışmalar ortaya koymuştur. Bunlar arasında tuval üzerine yağlı boya tekniğinde yalnızca iki yapıtı bulunan **-Battle of Tofrek ve Battle of Isandlwana-** Fripp, bu özelliği ile dikkat çekici bir sanatçı kimliğini oluşturmaktadır. Özellikle Geç Victoria Dönemi Sanatçıları arasında savaş temasına uygun resimler ele alındığında direkt olarak akla gelen isimlerden birisi olan Fripp'in Isandlwana Muharebesi adlı tablosuna dair yerli literatür içerisinde bir çalışma bulunmuyor oluşu da hayli ilginçtir.

Yabancı literatürde, P. Hodgson'un *The War Illustrators* ve P. Harrington'un *British Artists and War: The Face of Battle in Paintings and Prints, 1700-1914* adlı kitaplarında Fripp ve eserlerine rastlanılmaktadır. Bunların yanı sıra D. Nott'un, *Reframing War: British Military Painting 1854 to 1918* ve J. W. M. Hichberger'in *Military Themes in British Painting 1815 – 1914* adlı doktora tezlerinde de yine Fripp'e değinilmektedir. Öte yandan çeşitli internet kaynakları içerisinde **-National Army Museum UK, Wikipedia, Youtube vb. gibi-** Fripp ve eserleri hakkında kısıtlı bilgilere de ulaşılabilmektedir.

Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğu vakit, Fripp'in sanatı ve sanatçı kimliğini tanımamızı sağlayan yapıtlarından biri olan **Isandlwana Muharebesi** adlı tablosuna yönelik sanat tarihi açısından birinci dereceden bir çalışma olmadığı görülmektedir. Ortaya konulan bu makale ile birlikte hedeflenen doğrultuda bir analiz yapılarak söz konusu boşluklar doldurulmaya çalışılmıştır.

1. CHARLES EDWIN FRİPP'İN HAYATI (1854-1906)

Charles Edwin Fripp, İngiliz asıllı ressam, illüstratör ve savaş sanatçısıdır. 4 Eylül 1854 yılında Londra, Camden Town'da dünyaya gelmiştir. Babası George Arthur Fripp, bir manzara ressamıdır. Dedesi Kaptan Nicholas Pocock ise bir deniz sanatçısıdır. Royal Academy of Münich and Nuremberg'de sanat eğitimi alan Fripp, 1875 yılında The Graphic'de işe başlamıştır (Charles Edwin Fripp, 2003). The Graphic'i 1881'de Güney Afrika'da, 1885'te Sudan'da temsil eden Fripp, Çin-Japon savaşında ise Çin tarafında bulunmuştur. Fripp'in eskizleri, 1890 yılında Daily Graphic'de de görülmeye başlanmıştır. Çin'den dönüşü sırasında Klondike Mining, Trading and Transport Corporation tarafından düzenlenen bir turla Amerika'ya gönderilen Fripp, 1898-99 arasında Amerika'nın batısı hakkında canlı rapor ve eskizler yollamıştır. 1899 yılının sonlarına doğru Amerika Birleşik Devletleri ordusuna bağlı olarak İspanyol-Amerikan Savaşı sırasında Filipinler Seferini ele almıştır. Boer Savaşı'ndan sonra Kanada'ya yerleşen Fripp, vefat edeceği 1906 senesine kadar hayatını burada sürdürmüştür (Hodgson, 1977:161-163).

Fripp genel itibariyle *Isandlwana Muharabesi* adlı tablosu ile tanınmaktadır. Fakat bunlar dışında birbirinden farklı eskizleri olduğu da bilinmektedir. Öte yandan 1900 yılında Pall Mall dergisinde yayımlanan Reminiscences of The Zulu War, 1879 konulu da bir makalesi de vardır (Wikipedia Contributors, 2020).

Fripp, kişilik olarak bağımsız düşünen ve oldukça asabi bir karaktere sahiptir. Bir subayın ona verdiği emre rağmen nehirden çıkmayı reddederek, başının üstünden uçuşan mermilere ve Zululara aldırış etmeden banyosuna devam etmiş ve sonunda çileden çıkan subaylar tarafından tehlikeli bölgeden uzaklaştırılmıştır. Hatta bir sefer de onu sinirlendiren General Buller'ı yumruklamak istemesi Melton Prior tarafından engellenmiştir (Hodgson, 1977:161).

2. ZULULAR HAKKINDA

Zulular, Nguni etnik grubuna ait bir Güney Afrika halkıdır. Tarihleri boyunca küçük klanlar halinde birbiriyle süregelen çatışmalar yaşamışlardır (Büyüktavşan, 2021: 68-69). Dilleri Nijer-Kongo dil ailesinde yer alan ve bir

Charles Edwin Fripp'in Sanatından... The Meric Journal Cilt:6 Sayı:16 Yıl:2022
Güney Bantu dili olan isiZulu'dur. Günümüzde bu dili konuşan yaklaşık 12 milyon insanın olduğu tahmin edilmektedir (Wikipedia Contributors, 2022). Zulu kelimesi anlamının *Cennet* olduğu düşünülmektedir. Bu halk, günümüzde Güney Afrika Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşamaktadırlar (Büyüktavşan, 2021: 68-69).

3. 19. YÜZYILDA ZULULARIN GENEL DURUMU

Zuluların güçlü bir krallık olarak anılmaları 19. Yüzyılın erken süreçleri içerisinde liderleri *Shaka*'nın saltanatı ile başlamıştır (Knight, 1992: 6). Shaka gayri meşru yollardan dünyaya geldiği için Zulular için bir utanç kaynağı olarak görülmüş ve annesiyle beraber yaşadıkları umuziden sürgün edilmişlerdir. Mthethwa'ya sürülen Shaka, burada erişkinliğe ulaşınca Dingiswayo'nun ordusundaki isiCwe alayına katılmıştır. Ngumi toplulukların geleneksel dövüş yöntemlerini bir kenara koyan Shaka yeni stratejik metotlar geliştirerek Impi içerisine reformist bir şekilde entegre eder. Onun bu taktikleri ile Mthethwa git gide genişlemeye başlar. Geliştirdiği *izimpondo* ve *isifuba* taktikleri ile Buthelezi, Ndwandwe ve Nongoma'ya karşı mutlak zaferler kazanır. 1816'da Senzangakhona'nın ölümü ile sürgünden geri dönerek Zuluların kralı olur. Shaka'nın ilk eylemi dört alaydan oluşan küçük bir ordu ile Buthelezi üzerine yürümek olur. 1818'de Ndwandwe'yi ele geçirerek büyük bir zafer kazanır. 1824'te Natal Trading Company'nin kurucu üyeleri Kral Shaka'nın izniyle bölgesinden bir toprak alarak Port Natal'ı kurarlar. 1828 yılına gelindiğinde Kral Shaka'nın ordusu 20.000 kişiye kadar ulaşmıştır. Aynı yıl suikasta uğrayan Shaka'nın yerine Dingane geçer. Onun saltanatı sırasında Trekboerler ile ciddi mücadeleler verilir. Trekboer lideri Retief'in öldürülmesi üzerine Boerler Ncome Nehri üzerinde Zuluları ağır bir yenilgiye uğrattılar. 1838'de Dingane yerine geçen Mpande ise birçok şefin aksine barışçıl politikalar izlemiştir. Mpande'nin mevcut durumu tehlike arz ettiği için iktidarlık Cetshwayo ve Mbuyazi arasında tekrardan görüşülür. İngilizler her ne kadar Natal Port'daki çıkarları adına Mbuyazi'yi desteklemiş olsalar da Cetshwayo'nun kral oluşunu engelleyememişlerdir. Onun iktidara gelişi ile birlikte İngiltere ve Zulu arasında yaşanacak problemlerin de temelleri atılmış olur (McBride, 1976: 4-5).

1877 yılında Güney Afrika'ya yüksel temsilci olarak atanan Sir Henry Bartle Frere, Kral Chetshwayo'yu bölgeyi tehdit eden huzursuzluk dalgasının arkasındaki isim olduğuna inanıyordu. Askeri müdahalede bulunmak adına bir propaganda kampanyası başlatan Frere her ne kadar düşüncelerini eyleme geçirmeyi istese de İngiltere halihazırda Afganistan'da olan bir savaş ve Balkanlar'da olan bir gerilimin içerisinde yer aldığı için Güney Afrika'da patlak verecek başka bir savaşın olması fikrine karşıydı. Bundan dolayı Frere planını ertelemiş fakat istikrarlı bir şekilde sürdürmüştür. Mart 1878'de bölgedeki İngiliz kuvvetlerinin başına atanan Lord Chelmsford'da Frere ile aynı düşünceye sahipti. 11 Aralık 1878'de Kral Cetshwayo ve temsilcileri bir görüşmeye çağrıldı. İngiltere tarafından Zululara, içerisinde ordunun terhis ve mutlak İngiliz hakimiyetini kabul etmek gibi ağır şartlar bulunan ve 30 gün içerisinde kabul edilmediği takdirde savaşa dönebilecek bir ultiatom verir. Zuluların bunu kabul etmelerinin imkansız olduğu gibi mevcut sürecin bir savaşı tetikleyeceği de aşikardır (Knight, 1992: 6).

11 Ocak 1879'da ultiatomun süresinin dolmasıyla savaş patlak verir ve İngiliz kuvvetleri harekete geçer. Ocak 1879'da Isandlwana'da Zulular tarafından yapılan bir baskın sonucu İngilizler ağır bir yenilgiye uğratılır. Döneminin en iyi askeri ekipman ve silahlarına sahip İngiliz ordusuna karşı ilkel savaş aletleri ile mücadele eden Zulular için savaş her ne kadar muhteşem bir zafer ile başlamış olsa da ilerleyen süreçler içerisinde İngilizler karşısında ardı ardına yenilgilere uğrayarak en son 4 Temmuz 1879'da Ulundi savaşının sonunda kesin bir şekilde mağlup edilirler (Knight, 2003: 9-10).

Görsel 1: Charles Edwin Fripp'in Battle of Isandlwana Adlı Tablosu.

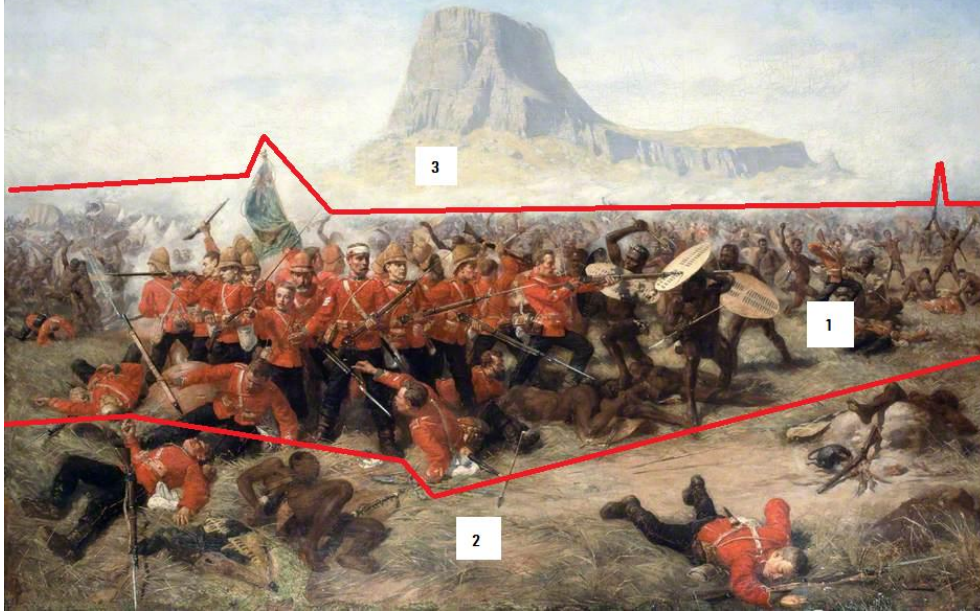
Erişim (26.06.2022):

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/34/Isandhlwana.jpg/300px-Isandhlwana.jpg>

4. ISANDLWANA MUHARABESİ TABLOSUNUN GENEL ÖZELLİKLERİ

Isandlwana Muharebesi³ adlı tablo 1885 tarihli olup tuval üzerine yağlı boya tekniği uygulanarak ortaya konulmuştur. Yüksekliği 142,2 cm olmakla birlikte eni 223,2 cm'dir (ArtUK, b.t.). Eser şu anda Londra'da, Ulusal Ordu Müzesi'nde sergilenmektedir (National Army Museum, b.t.).

³ Bilinen diğer adıyla *24. Alayın Isandlwana'daki Son Direnişi* (Nott, 2015: 95).

Görsel 2: Sahne Planlaması.

5. ISANDLAWANA MUHARABESİ TABLOSUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tablonun ana konusu, 1879 yılında gerçekleşen bir Anglo-Zulu savaşıdır. İngilizlerin mağlubiyeti ile sonuçlanan bu savaş Charles Edwin Fripp tarafından ustaca ele alınmıştır. Her ne kadar savaşa tanıklık etmemiş olsa da Lord Chelmsford'un kuvvetleri ile bölgeyi ziyaret ettiği bilinmektedir (NationalArmyMuseumUK, 2010).

Son Direniş formülü, Geç Victoria Dönemi savaş ressamı için oldukça popüler bir tema olmuştur. Fripp'in ele almış olduğu bu eserin de söz konusu tema ile uyumlu olduğu gözükmektedir. Yaklaşık yüz kadar figürün kullanıldığı tabloda savaş bütün çıplaklığıyla resmedilmiştir (Hichbinger, 1985: 155-156).

Savaşın geçtiği alanı belirtir bir şekilde sahnenin en arka tarafına *Isandlwana Tepesi* yerleştirilmiştir. Sol tarafta ise 24. Alayın kamp kurduğu çadırlar bulunmaktadır.

Sahne de İmپی tarafından kuşatılan 24. Alayın ölüm kalım mücadelesi oldukça başarılı bir şekilde anlatılmaktadır. İngiliz askerlerin yüzlerine baktığımız vakit cesaret, korku, şaşkınlık gibi farklı duyguların gerçekçi dışavurumlarını görebilmekteyiz. Zulu askerlerinde de benzer bir şekilde öfkenin yanı sıra zafer ile elde edilen gurur ve sevincin ifadeleri gözlemlenebilmektedir.

Savaş sahneleri oldukça hararetli bir şekilde işlenmiştir. İngiliz kuvvetleri direniş gösterirken Zulular akın halinde onların üzerlerine gelmektedirler. Sahnenin sol tarafında Zulu askerinin, tek ayağı ile bir İngiliz'in bedenini ezerek öldürücü darbeyi vurmaya hazırlandığı gözükmektedir. Sağ kısımda ise öldürülmüş bir İngiliz askerinin üzerinde bir elinde tüfek ve mızrakla zafer narası atan Zulu askeri ve öldürülen İngiliz'in cansız bedeninin yağmalayan iki Zulu figürü yer almaktadır. Onların yanında mücadele halinde olan İngiliz askerinin süngüsünü boğazına saplayarak öldürdüğü bir Zulu askeri de görülmektedir. Sahnenin ortasında şaşırmış ve direnmekte olan İngiliz askerlerinin önünde, yerde bir eli havada olan bir asker görülür. Havada olan elinde ise mermiye benzer bir obje tutmaktadır. Ön tarafta duran davulcu çocuk korku dolu bir ifade ile ileriye işaret ederken onun arkasındaki asker ise bizlere doğru tedirgin ve şaşkın gözlerle bakmaktadır. İngiliz askerlerin ortasında bir Britanya sancağı yer almaktadır. Ortadaki kalabalık grubun solunda savaşı izleyen, tüfek ateşlemeye hazırlanan askerler gözükürken sağ ve arka tarafta üzerlerine gelen Zulu askerlerini püskürtmeye çalışan figürlerin mücadelesi gözükmektedir. Arka tarafta ise bir İngiliz atlı askerinin Zulular ile çarpışması tasvir edilmiştir. Bunlar dışında iki tarafa ait birçok ölü asker bedeni de tablonun içerisine serpiştirilmiştir.

Sahne de anatomik olarak problemlili olan bir detay vardır. O da davulcu çocuğun elinin çocuk elinden ziyade bir yetişkin eline benzemesidir. Eğer Fripp bunu bir sembol olarak kullandıysa konuya yönelik farklı yorumlar yapılabilir. Fakat çocuğun korku dolu bakışları dikkate alındığı takdirde bu açıdan yapılabilecek yorumların önüne birer perde çekilmektedir.

Bir diğeri önemli detayda sahne içerisine yerleştirilen obje ve figürlere ait detayların – cansız bedenler, kıyafetler, silahlar vb. gibi- gerçekçiliğidir. Fripp savaşa tanıklık etmese de savaşın yaşandığı bölgeye daha sonradan gitmiştir. Ortaya koyduğu eserde gerçekçi detayların bulunuyor olması da burada gördüklerinden ve yapmış olduğu incelemelerden kaynaklanıyor olabilir.

Teknik açıdan baktığımız zaman Fripp'in tabloyu üç sahneye bölerek ele aldığı düşünülebilir. Birinci kısım içerisinde bizlere verilmek istenen, bir savaş anında -anı baskında- oluşan mücadele ile birlikte her iki tarafında hissettiği duygulardır ki figürlerin yüzlerinden bu duygular kolayca görülebilmektedir. Arka tarafında yoğun olarak eklenen figürler ile savaş sahnesi de desteklenmiştir.

İkinci bölüm içerisinde özellikle izleyenin gözleri önüne serilen ölü asker figürleri ile şüphesiz savaşın kaçınılmaz gerçekliği de yansıtılmak istenmiştir. Fripp'in savaş alanını ziyaret etmiş olması da göz önünde bulunduğu bunları direkt olarak ön sahneye koymuş olmasına şaşırılmamakta gerekmektedir.

Üçüncü bölümde ise Fripp bizlere savaşın yaşandığı Isandlwana Tepesi'nin bir peyzaj çalışmasını sunar gibidir. Aynı zamanda bu manzaranın alt kısmı ile ana sahne arasına bir çizgi çekilerek belirgin bir ayırım yapılmıştır.

Görsel 3: Isandlwana Tepesi, Güney Afrika.

Erişim (26.06.2022):

https://dwu32cgxelq1c.cloudfront.net/local_newspapers/sites/63/2016/01/isandlwana.jpg.

Renk ile ilgili olarak Fripp'in abartılı tonlardan uzak bir palet tercih ettiği söylenebilir. Kullanmış olduğu renkler savaş temasına uygunluk göstermektedir. Işık ve gölge gibi unsurlar da makul düzeydedir.

Figürlerin yüzlerinde net olarak seçilen duyguların yanı sıra savaş sırasında kalkan toz ve dumanın birbirine karışarak gökyüzüne kadar yükselmesi ve hatta bulutlar ile karışır vaziyette görülmesi de ele alınan tabloda romantizm akımının etkilerinin de bulunabileceğine işaret etmektedir.

SONUÇ

Charles Edwin Fripp, *Battle of Isandlwana* adlı tablosu, İngiltere'nin Güney Afrika'da yürüttüğü sömürgeci faaliyetler sonucu çıkan bir savaşın izlerini yansıtmaktadır. Tablo, milliyetçi duygular etrafında şekillenen kahramanlık dolu kurgusal bir İngiliz direnişini anlatmaktan ziyade ansızın gelişen bir baskın sonucu kıyıma uğrayan 24. alayın durumunu gerçekçi ve objektif bir şekilde gözler önüne sermektedir. İki tarafın birbirleriyle olan mücadeleleri - askerlerinin yakın çarpışmaları, silahları kullanış şekilleri ve taktiksel dizilimleri- Fripp'in gayet yetenekli bir gözlemci olarak İngilizler kadar Zulular'ın da savaş stillerini bildiğini işaret eder vaziyettedir. Fripp'in savaşların içerisinde geçen kariyeri de göz önünde bulundurulduğu vakit söz konusu durum şaşılacak bir hadise olmaktan çıkmaktadır. Kendi karakterine yerleşik olan sert mizacını da savaşın gerçekliği içerisinde ifade edebilmeyi başaran Fripp son derece etkileyici bir sahneyi bizlere sunmaktadır. Bütün bu özellikleri ile mevcut eser, *Geç Victoria Dönemi savaş temasına uygun, içerisinde romantizm akımının etkilerini de barındıran gerçekçi bir İngiliz Kolonyal Sanatı örneği olarak nitelendirilebilir.*

KAYNAKÇA

Artuk (b.t.). *The Battle of Isandlwana, 22 January 1879*. Erişim (17.04.2022): <https://artuk.org/discover/artworks/the-battle-of-isandlwana-22-january-1879-182666>.

Büyüktavşan, H. Z. (2021). Güney Afrika'nın Zulu Halkı. *Africana*. s. 66-83.

Charles Edwin Fripp. (23 Temmuz 2003). Erişim (16.04.2022): <https://web.archive.org/web/20090207200821/http://web.ukonline.co.uk/bea/n95/ft/frippuk/links/fripp/charles-edwin.htm>.

- Charles Edwin Fripp'in Sanatından... The Meric Journal Cilt:6 Sayı:16 Yıl:2022
- Hichberger, J. W. M. (1985). *Military Themes in British Painting 1815 – 1914*. (Submission for Ph.D.). University College, London.
- Hodgson, P. (1977). *The War Illustrators*. New York: Macmillan.
- Knight, I (2003). *The Zulu War 1879*. London: Osprey.
- Knight, I. (1992). *Zulu War 1879. Campaign Series*. London: Osprey.
- McBride, A. (1976). *The Zulu War. Men-At-Arms Series*. London: Osprey.
- NationalArmyMuseumUK. (2010, 13 Aralık). Battle of Isandlwana. Erişim (22.04.2022): <https://www.youtube.com/watch?v=nVWHvB4AZH0>.
- Nott, D. (2015). *Reframing War: British Military Painting 1854 to 1918*. (Doktora Tezi). The University of York, Department of History of Art.
- Wikipedia Contributors* (2020). Charles Edwin Fripp. Erişim (16.04.2022): (https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Edwin_Fripp).
- Wikipedia Contributors* (2022): Zulu Language. Erişim (19.04.2022): https://en.wikipedia.org/wiki/Zulu_language.